

**PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA
Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE - KLASA VIII**

na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej

z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych oraz Statutu Szkoły Podstawowej w Zieleniu.

OGÓLNE ZASADY OCENIANIA UCZNIÓW

1. Ocenianie osiągnięć edukacyjnych ucznia polega na rozpoznawaniu przez nauczyciela postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności oraz jego poziomu w stosunku do wymagań edukacyjnych wynikających z podstawy programowej i realizowanych w szkole programów nauczania, opracowanych zgodnie z nią.

2. Nauczyciel:

- 1) informuje ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych oraz o postępach w tym zakresie;
- 2) udziela uczniowi pomocy w samodzielnym planowaniu swojego rozwoju;
- 3) udziela uczniowi pomocy w nauce poprzez przekazanie informacji o tym, co zrobił dobrze i jak powinien się dalej uczyć;
- 4) motywuje ucznia do dalszych postępów w nauce;
- 5) dostarcza rodzicom informacji o postępach, trudnościach w nauce oraz specjalnych uzdolnieniach ucznia.

3. Nauczyciel na początku każdego roku szkolnego informuje uczniów o:

- 1) wymaganiach edukacyjnych niezbędnych do uzyskania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z matematyki, wynikających z realizowanego przez siebie programu nauczania;
- 2) sposobach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów;

- 3) warunkach i trybie uzyskania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej.
4. Oceny są jawne dla ucznia i jego rodziców (prawnych opiekunów). Sprawdzone i ocenione pisemne prace kontrolne uczniowie otrzymują do wglądu na lekcji, w czasie której następuje omówienie pracy. Prace są przechowywane w klasopracowni do końca roku szkolnego.
5. Na wniosek ucznia lub jego rodziców (prawnych opiekunów) sprawdzone i ocenione pisemne prace kontrolne oraz inna dokumentacja dotycząca oceniania ucznia są udostępniane do wglądu uczniowi lub jego rodzicom (prawnym opiekunom) - na zebraniach klasowych lub po ustaleniu terminu z nauczycielem uczącym danego przedmiotu.
6. Nauczyciel jest obowiązany, na podstawie opinii publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej, dostosować metody pracy i wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia (np. częste utrwalanie wiadomości, odpytywanie z mniejszej ilości wiadomości, wydłużenie czasu pisania sprawdzianów, łagodniejsza skala ocen).

FORMY I CZĘSTOTLIWOŚĆ OCENIANIA

1. Ocenie podlegają: prace klasowe, kartkówki, odpowiedzi ustne, prace domowe, praca ucznia na lekcji, prace dodatkowe oraz szczególne osiągnięcia.
- 1) praca klasowa (waga 5) jest przeprowadzana w formie pisemnej, a jej celem jest sprawdzenie wiadomości i umiejętności ucznia z zakresu danego działu:
- a) pracę klasową planuje się na zakończenie każdego działu;
 - b) uczeń jest informowany o planowanej pracy klasowej z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem w dzienniku Librus;
 - c) przed każdą pracą klasową nauczyciel podaje jej zakres programowy;
 - d) każdą pracę klasową poprzedza lekcja powtórzeniowa lub lekcje powtórzeniowe, podczas których nauczyciel zwraca uwagę uczniów na najważniejsze zagadnienia z danego działu;

e) praca klasowa umożliwia sprawdzenie wiadomości i umiejętności na wszystkich poziomach wymagań edukacyjnych – od koniecznego do wykraczającego.

2) kartkówka (waga – 2) jest przeprowadzana w formie pisemnej, a jej celem jest sprawdzenie wiadomości i umiejętności ucznia z zakresu programowego 3 ostatnich jednostek lekcyjnych:

a) nauczyciel nie ma obowiązku uprzedzania uczniów o terminie i zakresie programowym kartkówki;

b) kartkówka jest tak skonstruowana, by uczeń mógł wykonać wszystkie polecenia w czasie nie dłuższym niż 15 minut.

3) odpowiedź ustna (waga – 1) obejmuje zakres programowy aktualnie realizowanego działu. Oceniając odpowiedź ustną, nauczyciel bierze pod uwagę:

a) zgodność wypowiedzi z postawionym pytaniem;

b) prawidłowe posługiwanie się pojęciami;

c) zawartość merytoryczną wypowiedzi;

d) sposób formułowania wypowiedzi;

e) praktyczne wykorzystanie wiedzy.

5) praca domowa (waga – 1) jest pisemną lub ustną formą ćwiczenia umiejętności i utrwalania wiadomości zdobytych przez ucznia podczas lekcji:

a) pisemną pracę domową uczeń wykonuje w zeszycie, w zeszycie ćwiczeń lub w formie zleconej przez nauczyciela;

b) uczeń, który nie odrobił zadania domowego otrzymuje ocenę niedostateczną;

c) błędnie wykonana praca domowa jest sygnałem dla nauczyciela, mówiącym o konieczności wprowadzenia dodatkowych ćwiczeń utrwalających umiejętności;

d) przy wystawianiu oceny za pracę domową nauczyciel bierze pod uwagę samodzielność, poprawność i estetykę wykonania.

6) aktywność i praca ucznia na lekcji (waga - 1). Oceniając je, nauczyciel bierze pod uwagę:

- a) wartość merytoryczną pracy;
- b) zaangażowanie.

7) ćwiczenia praktyczne, praca z mapą i tekstem źródłowym (waga – 1) obejmują zadania praktyczne, które uczeń wykonuje podczas lekcji. Oceniając je, nauczyciel bierze pod uwagę:

- a) wartość merytoryczną;
- b) dokładność wykonania polecenia;
- c) staranność i estetykę;
- d) w wypadku pracy w grupie stopień zaangażowania w wykonanie ćwiczenia.

8) projekty (waga – 2), prace dodatkowe i praca w grupie (waga – 1) obejmują dodatkowe zadania dla zainteresowanych uczniów, prace projektowe wykonane indywidualnie lub zespołowo, przygotowanie gazetki ściennej, wykonanie pomocy naukowych, prezentacji.

Oceniając ten rodzaj pracy, nauczyciel bierze pod uwagę m.in.:

- a) wartość merytoryczną pracy;
- b) estetykę wykonania;
- c) wkład pracy ucznia;
- d) sposób prezentacji, oryginalność i pomysłowość pracy;
- e) współpracę w grupie.

9) szczególne osiągnięcia uczniów, w tym udział w konkursach przedmiotowych, szkolnych i międzyszkolnych są oceniane w zależności od zasięgu konkursu i osiągnięć ucznia.

2. Częstotliwość oceniania:

- 1) na bieżąco (po wykonaniu określonej pracy, odpowiedzi ustnej, rozwiązane zadania);
- 2) po zrealizowaniu jednostki tematycznej (odpowieź, zadanie domowe, kartkówka);
- 3) po realizacji działu programowego (praca klasowa);
- 4) na koniec półrocza i roku szkolnego.

3. Skala ocen na kartkówkach, sprawdzianach i pracach klasowych:

stopień	liczba punktów [%]
celujący	95 – 100
bardzo dobry	85 – 94
dobry	70 – 84
dostateczny	55 – 69
dopuszczający	35 – 54
niedostateczny	0 – 34

4. Nauczyciel umawia się z uczniami na pracę klasową najpóźniej na tydzień przed jej realizacją, przestrzegając zasady, że uczeń w ciągu dnia może pisać tylko jedną pracę klasową, a w ciągu tygodnia maksymalnie trzy prace klasowe. Przewidywany termin pracy klasowej nauczyciel zapisuje w terminarzu dziennika elektronicznego i informuje uczniów ustnie.

5. Prace klasowe powinny być ocenione w ciągu dwóch tygodni, a sprawdziany i kartkówki w ciągu tygodnia.

6. Uczeń nieobecny na pracy klasowej i sprawdzianie jest zobowiązany do ich napisania w terminie wyznaczonym przez nauczyciela, najpóźniej dwa tygodnie po powrocie ucznia do szkoły. Jeżeli nie napisze pracy klasowej lub sprawdzianu w wyznaczonym terminie otrzymuje ocenę niedostateczną.

7. Uczeń ma możliwość poprawy oceny z pracy klasowej, sprawdzianu i kartkówki w terminie wyznaczonym przez nauczyciela, najpóźniej dwa tygodnie od otrzymania do wglądu przez ucznia sprawdzonej pracy.

8. Przeprowadzenie pomiaru osiągnięć uczniów obejmujących wiadomości i umiejętności z półrocza lub roku szkolnego dokonuje się nie później niż dwa tygodnie przed jego końcem.

9. Na prośbę ucznia lub jego rodziców nauczyciel ustalający ocenę powinien ją uzasadnić ustnie.

10. Stopień półroczny i roczny wynika ze średniej ważonej stopni cząstkowych zgodnie z tabelą.

Średnia powyżej	Średnia do (włącznie)	stopień
1,0	1,7	niedostateczny
1,7	2,7	dopuszczający
2,7	3,65	dostateczny
3,65	4,6	dobry
4,6	5,5	bardzo dobry
5,5	6,0	celujący

11. Ustalając ocenę roczną uwzględnia się oceny cząstkowe z I i II półrocza.

12. Każdy uczeń ma prawo być nieprzygotowany do zajęć lekcyjnych:

1) po dłuższej przerwie, chorobie;

2) z ważnych przyczyn losowych.

13. W czasie zagrożenia (np. epidemiologicznego), gdy podstawa programowa będzie realizowana za pomocą zdalnego nauczania ocenianie osiągnięć edukacyjnych ucznia będzie polegało na monitorowaniu jego

wytworów pracy poprzez:

- 1) zdjęcia lub filmiki z wykonanych zadań,
- 2) rozmowy telefoniczne, wideokonferencje,
- 3) komunikację za pomocą dostępnych komunikatorów np. Messenger, WhatsApp,
- 4) karty pracy, notatki, testy, kartkówki, sprawdziany odesłane przez pocztę elektroniczną, sprawdziany online.

14. Skala ocen oraz kryteria oceniania podczas nauczania zdalnego, są zgodne z obowiązującym Ocenianiem Wewnątrzszkolnym.

15. Wymagania na poszczególne stopnie w każdej klasie stanowią załącznik do niniejszych PZO.

ZASADY UZUPEŁNIANIA BRAKÓW I POPRAWIANIA OCEN

1. Uczeń może poprawić ocenę z kartkówki, sprawdzianu i pracy klasowej.
2. Oceny poprawiane są na zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych w formie pisemnej lub ustnie w terminie do dwóch tygodni po omówieniu i wystawieniu ocen.
3. Ocena poprawiona jest wystawiana zgodnie z wagą kartkówki, sprawdzianu lub pracy klasowej, a ocena poprawiona uzyskuje wagę 1.
4. Uczeń może uzupełnić braki w wiedzy i umiejętnościach, biorąc udział w zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych lub drogą indywidualnych konsultacji z nauczycielem.
5. Po zaproponowaniu przez nauczyciela oceny klasyfikacyjnej, rodzic (opiekun prawny), jeżeli chciałby aby dziecko miało możliwość uzyskania wyższej oceny, może zwrócić się z wnioskiem o egzamin:
 - 1) półroczny - obejmujący materiał z I półrocza,
 - 2) roczny - obejmujący materiał z II półrocza, jeśli uczeń zdał taki egzamin w I półroczu,

3) roczny - obejmujący materiał z całego roku szkolnego, jeśli uczeń nie zdał takiego egzaminu w I półroczu, Wynik egzaminu ustala ocenę klasyfikacyjną.

ZASADY BADANIA WYNIKÓW NAUCZANIA

1. Badanie wyników nauczania ma na celu diagnozowanie efektów kształcenia.
2. Badanie to odbywa się w etapach: diagnozy wstępnej i diagnozy na koniec roku szkolnego.
3. Oceny uzyskane przez uczniów podczas tych diagnoz są informacją dla nauczyciela i ucznia o poziomie zdobytej wiedzy, ocena ma wagę 0.

SPOSOBY INFORMOWANIA RODZICÓW O POSTĘPACH ICH DZIECI W NAUCE

1. Na prośbę rodziców (prawnych opiekunów) nauczyciel ustalający stopień powinien go uzasadnić.
2. Informowanie rodziców (prawnych opiekunów) o postępach, trudnościach i specjalnych uzdolnieniach za pomocą wpisów w dzienniku elektronicznym.
3. W razie potrzeby, nauczyciel prosi o kontakt rodzica (prawnego opiekuna) lub odwrotnie. Spotkanie powinno nastąpić w dogodnym terminie dla rodzica (prawnego opiekuna) i nauczyciela, nie później jednak niż tydzień po informacji.
4. Na tydzień przed klasyfikacyjnym posiedzeniem rady pedagogicznej nauczyciel jest zobowiązany poinformować ucznia o przewidywanym dla niego stopniu śródrocznym lub rocznym z matematyki. Informację tę zapisuje w dzienniku elektronicznym.
5. O przewidywanym dla ucznia śródrocznym lub rocznym stopniu niedostatecznym, nauczyciel informuje wychowawcę ucznia, a ten pisemnie informuje jego rodziców (prawnych opiekunów), na miesiąc przed klasyfikacyjnym posiedzeniem rady pedagogicznej.

KLASYFIKACJA ROCZNA I ŚRÓDROCZNA, EGZAMIN KLASYFIKACYJNY I POPRAWKOWY ORAZ

PROCEDURY ODWOŁAWCZE OD OCENY

1. Klasyfikacja śródroczna i roczna przebiega z zasadami zawartymi w WZO opisanymi w Statucie Szkoły Podstawowej w Zieleniu.
2. Egzamin klasyfikacyjny i poprawkowy jest przeprowadzany zgodnie z zasadami opisanymi w WZO.
3. W przypadku stwierdzenia, że roczna ocena klasyfikacyjna została ustalona niezgodnie z przepisami prawa dotyczącymi trybu jej ustalania, uczeń lub jego rodzice (prawni opiekunowie) mogą zgłosić zastrzeżenia do dyrektora szkoły zgodnie z zasadami opisanymi w WZO.
4. W okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania szkoły, egzaminy klasyfikacyjne, poprawkowe, sprawdziany wiadomości i umiejętności mogą być przeprowadzane zdalnie za pomocą narzędzi do e-learningu.

Wojciech Góralski

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE kl. VIII - wymagania edukacyjne na poszczególne oceny

Temat	Wymagania na poszczególne oceny				
	Dopuszczająca [2]	Dostateczna [3]	Dobra [4]	Bardzo dobra [5]	Celująca [6]
	Uczeń potrafi:				
1. Człowiek w społeczeństwie	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe potrzeby człowieka; - wymienić osoby [podmioty, instytucje], które mają wpływ na rozwój młodego człowieka; - podać przykłady ról społecznych; - podać przykłady norm społecznych. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe kategorie potrzeb człowieka; - podać przykłady oddziaływania rodziny, szkoły i rówieśników na postawy i zachowania jednostki; - wymienić podstawowe społeczne oczekiwania wynikające z pełnienia roli dziecka i ucznia; - podać przykłady norm 	<ul style="list-style-type: none"> - dopasować wskazane potrzeby do właściwych kategorii; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy potrzebami naturalnymi a społecznymi człowieka; - wyjaśnić znaczenie słowa <i>socjalizacja</i>; - wyjaśnić, jaką rolę w procesie socjalizacji odgrywa rodzina; - porównać 	<ul style="list-style-type: none"> - dostrzec i przedstawić zależności pomiędzy procesem zaspokajania potrzeb a rozwojem człowieka; - przedstawić czynniki mające wpływ na samoocenę człowieka; - rozpoznać i dopasować wskazane normy społeczne do właściwych kategorii; - przedstawić pozytywne 	<ul style="list-style-type: none"> - przewidzieć konsekwencje braku zaspokojenia poszczególnych potrzeb człowieka; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy normami formalnymi a nieformalnymi; - na wybranych przykładach dokonać analizy sytuacji, w której dochodzi do konfliktu ról społecznych

		społecznych obowiązujących w wybranych społecznościach,	społeczne oczekiwania dotyczące pełnienia roli dziecka i rodzica	i negatywne wzorce zachowań funkcjonujące	[wskazać przyczyny, konsekwencje, sposoby rozwiązania problemu]; - przedstawić problem przestrzegania norm
--	--	---	--	---	---

		np. w rodzinie, szkole.	oraz ucznia i nauczyciela; - podać przykłady konfliktu ról społecznych; - wymienić podstawowe kategorie norm społecznych.	w swoim Środowisku rówieśniczym; - dokonać autorefleksji, wskazać swoje mocne i słabe strony; - na wybranych przykładach [tekst, ilustracja] dostrzec konflikt ról społecznych; - wskazać przyczyny i skutki nieprzestrzegania przez	społecznych w swoim Środowisku [ocena zjawiska, dostrzeganie problemów i zagrożeń, wskazywanie przyczyn i konsekwencji].
--	--	-------------------------	---	---	--

				jednostkę norm społecznych.	
2. Grupy społeczne	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady grup społecznych; - podać przykłady konfliktów społecznych; - wymienić podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów w grupie rówieśniczej i w szkole. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe cechy grup społecznych; - określić, jakim rodzajem grupy jest grupa koleżeńska; - wymienić grupy społeczne, do których należy; - wymienić typowe konflikty występujące w szkole i grupie rówieśniczej; - podać przykłady postaw/zachowań 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznać poszczególne rodzaje grup społecznych; - wskazać cechy grupy nastawionej na realizację zadania, typowego dla społeczności uczniowskiej; - podać przykłady korzyści i zagrożeń wynikających z bycia w grupie; - podać przykłady zasad efektywnej współpracy; 	<ul style="list-style-type: none"> - dopasować właściwe cechy do podanych grup społecznych; - rozpoznać sytuacje, w których łamane są zasady efektywnej współpracy w grupie; - porównać konsekwencje przyjęcia określonych postaw wobec sytuacji konfliktowej dla jednostki i społeczeństwa; 	<ul style="list-style-type: none"> - porównać cechy grup nastawionych na realizację różnych typów zadań; - dokonać analizy konkretnej sytuacji konfliktowej [wskazać strony konfliktu, przejawy, przyczyny i konsekwencje społeczne konfliktu; zaproponować sposoby rozwiązania konfliktu, uzasadnić wybór sposobu

		<p>jednostek wobec konfliktu; - wymienić podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów społecznych.</p>	<p>- wskazać dobre i złe strony poszczególnych postaw wobec konfliktu; - rozpoznać typowe sposoby rozwiązywania konfliktów; - wymienić warunki prowadzenia skutecznych negocjacji.</p>	<p>- porównać różne sposoby rozwiązywania konfliktów, wskazać ich dobre i złe strony; - uzasadnić wybór metody rozwiązywania konfliktu społecznego.</p>	<p>rozwiązania konfliktu].</p>
--	--	---	--	---	--------------------------------

<p>3. Komunikacja i autoprezentacja</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe zasady skutecznej komunikacji; - odróżnić nadawcę od odbiorcy komunikatu; - podać przykłady sytuacji, w których młody człowiek powinien zachować się asertywnie [zachować dystans, sprzeciwić się]. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe rodzaje komunikacji; - podać przykłady komunikatów niewerbalnych; - wymienić czynniki utrudniające wystąpienia publiczne; - wymienić podstawowe cechy postawy asertywnej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, czym różni się przekaz werbalny od niewerbalnego; - wyjaśnić, jaką rolę pełni komunikacja niewerbalna; - określić nadawcę i odbiorcę przedstawionego komunikatu; - wymienić zasady, których należy przestrzegać w wystąpieniach publicznych; - zastosować w praktyce zasady skutecznej komunikacji, np. 	<ul style="list-style-type: none"> - odczytać znaczenie i rolę komunikatów niewerbalnych w zaprezentowanych wystąpieniach publicznych; - zastosować wybrane komunikaty niewerbalne w wystąpieniu publicznym; - - wyjaśnić, czym się różni debata od dyskusji; - dostrzec i opisać przykłady łamania zasad dobrej komunikacji; - wyjaśnić, czym się różni postawa 	<ul style="list-style-type: none"> - dokonać krytycznej analizy przekazu informacyjnego, np. reklamy [wykorzystane środki perswazyjne, przejawy i sposoby manipulacji, wykorzystane komunikaty niewerbalne]; - dokonać krytycznej analizy postaw uznawanych za asertywne pod kątem przestrzegania zasad asertywności; - zaplanować [przeprowadzić /
--	---	--	---	---	--

			w wystąpieniu na forum klasy; - rozpoznać postawy asertywne oraz postawy uległości, agresji i manipulacji.	asertywna od postaw: uległości, agresji i manipulacji. - stosować w praktyce warunki asertywności.	wziąć aktywny udział] akcję społeczną propagującą postawy asertywne i zasady asertywności.
--	--	--	---	--	--

<p>4. Życie rodzinne</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady więzi łączących członków rodziny; - wymienić podstawowe oczekiwania społeczne wobec poszczególnych członków rodziny [dzieci, rodziców]. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić cechy rodziny jako grupy społecznej; - wymienić potrzeby młodych ludzi, które zaspokaja rodzina; - wymienić rodzaje współczesnych rodzin; - wymienić podstawowe prawa i obowiązki dziecka w rodzinie; - wymienić podstawowe wartości kształtujące życie rodzinne; - wymienić podstawowe problemy zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu współczesnych polskich rodzin. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, w jaki sposób rodzina przyczynia się do zaspokajania potrzeb człowieka; - podać nazwy poszczególnych funkcji rodziny; - porównać cechy różnych typów rodzin / rozpoznać poszczególne typy rodziny; - wymienić czynniki sprzyjające zacieśnieniu więzi rodzinnych; - wymienić instytucje wspierające rodziny w realizacji swoich funkcji oraz formy pomocy rodzinie. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazywać przykłady [rozpoznać sytuacje] realizacji przez rodzinę poszczególnych funkcji; - rozpoznawać sytuacje nieprawidłowego realizowania przez rodzinę swoich funkcji; - wyjaśnić, jak na poszczególnych etapach życia jednostki, zmienia się rola rodziny w procesie socjalizacji; - wskazać zależności pomiędzy systemem wartości a zasadami funkcjonowania rodziny. 	<ul style="list-style-type: none"> - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie [projekt społeczny] propagujący na terenie szkoły lub społeczności lokalnej wybrane wartości kształtujące życie rodzinne; - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie propagujące wiedzę na temat instytucji wspierających rodzinę i form pomocy rodzinie.
---------------------------------	--	---	---	--	---

<p>5. Edukacja i praca</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe zadania szkoły, - wymienić poszczególne typy szkół tworzących strukturę szkolną w Polsce, - wymienić podstawowe prawa i obowiązki uczniów, - wymienić osoby, u których może szukać pomocy, w przypadku naruszenia praw ucznia. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić funkcje, które pełni szkoła, - odczytać ze schematu podstawowe informacje dotyczące struktury polskiego szkolnictwa, - przedstawić różne warianty kontynuowania edukacji po ukończeniu szkoły podstawowej; - określić, kto tworzy samorząd szkolny, - wymienić formy organizacji życia szkolnego. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić działania za pomocą, których szkoła realizuje poszczególne funkcje; - przedstawić wady i zalety wyboru poszczególnych wariantów dalszej edukacji; - zaplanować swoją dalszą edukację pod kątem przyszłej aktywności zawodowej [preferencji zawodowych]; - scharakteryzować poszczególne formy życia szkolnego [organizacja, zadania, formy działania], - rozpoznać przypadki 	<ul style="list-style-type: none"> - zhierarchizować funkcje szkoły, - określić, jaki wpływ na rozwój i przyszłość młodego człowieka wywiera szkoła; - wyjaśnić, jakich umiejętności oczekuje współczesny rynek pracy; - wymienić czynniki umożliwiające odniesienie sukcesu edukacyjnego i zawodowego; - ocenić pracę samorządu szkolnego / podejmowane przez niego działania i formy pracy; - ocenić i uzasadnić swoją aktywność [pracę] w ramach 	<ul style="list-style-type: none"> - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie propagujące ideę samorządności uczniowskiej; - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie informujące społeczność szkolną, o sposobach dochodzenia swoich praw w szkole.
-----------------------------------	---	--	---	---	--

			naruszania praw ucznia.	samorządu szkolnego.	
6. Ekonomia na co dzień	- odróżnić dochody rodziny od wydatków; - wymienić podstawowe wydatki i źródła dochodów	- wymienić podstawowe zasady konstruowania budżetu domowego;	- ocenić [uzasadnić ocenę], czy zaprezentowany budżet gospodarstwa	- zaprojektować działania służące ograniczeniu wydatków budżetu domowego;	- na wybranych przykładach ocenić ofertę handlową [przydatność w gospodarstwie

	typowego gospodarstwa domowego; - wymienić podstawowe prawa przysługujące konsumentowi.	- wymienić rodzaje źródeł dochodów gospodarstwa domowego; - wymienić podstawowe zasady prawidłowo skonstruowanego budżetu domowego; - podać przykłady łamania praw konsumenta; - wypełnić typowy formularz reklamacyjny.	domowego jest prawidłowo skonstruowany; - wymienić przyczyny powstawania deficytu w budżecie domowym; - opisać strukturę typowego budżetu domowego; - napisać reklamację; - wymienić instytucje chroniące prawa	- wyjaśnić, jak przestrzeganie zasad świadomego konsumenta wpływa na funkcjonowanie gospodarstwa domowego.	domowym, jakość, cena, konkurencyjność].
--	---	--	---	--	--

			<p>konsumenta; - wymienić podstawowe zasady, którymi powinien kierować się Świadomy konsument.</p>		
Podsumowanie i test					
1. Czym są prawa człowieka?	<p>- podać przykłady praw przysługujących dzieciom; - podać przykłady praw i wolności człowieka;</p>	<p>- wymienić główne funkcje praw i wolności człowieka; - podać, kto i kiedy uchwalił <i>Powszechną Deklarację Praw Człowieka</i>; - podać, kto i kiedy uchwalił <i>Konwencję Praw Dziecka</i>;</p>	<p>- wymienić cechy praw i wolności człowieka; - wyjaśnić, na czym polega szczególne znaczenie <i>Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka</i>; - wymienić prawa zawarte w <i>Konwencji Praw Dziecka</i>;</p>	<p>- przedstawić historię koncepcji praw i wolności człowieka; - wyjaśnić, znaczenie poszczególnych cech praw i wolności człowieka.</p>	<p>- wyjaśnić, w jaki sposób młodzi ludzie mogą włączyć się w działania prowadzone przez UNICEF; - zaprezentować * wybraną formę aktywności UNICEFU.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady łamania praw dziecka; - podać przykłady działań podejmowanych przez UNICEF. 	<ul style="list-style-type: none"> - rozwinąć skrót UNICEF 		
<p>2. Katalog praw człowieka</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić przykłady konstytucyjnych praw i wolności człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady praw pierwszej, drugiej i trzeciej generacji; - podać przykłady praw i wolności osobistych, politycznych oraz socjalnych, kulturalnych i ekonomicznych zagwarantowanych w Konstytucji RP; 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy prawami pierwszej, drugiej i trzeciej generacji; - rozpoznać przykłady łamania praw i wolności człowieka; - uzasadnić konieczność funkcjonowania systemu ochrony praw i wolności człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa system ochrony praw człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] kampanię społeczną propagującą ideę ochrony praw i wolności człowieka.

<p>3. Ochrona praw człowieka</p>	<p>- podać przykłady łamania praw człowieka we współczesnym świecie; - wymienić instytucje chroniące prawa człowieka w Polsce.</p>	<p>- podać przykłady spraw, z którymi można zwrócić się do Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka; - podać przykłady organizacji międzynarodowych zajmujących się</p>	<p>- przedstawić zagrożenia wynikające z łamania praw i wolności człowieka; - wymienić przyczyny łamania praw człowieka; - wyszukać w mediach opisy sytuacji, w których</p>	<p>- porównać poziom przestrzegania praw człowieka w państwach globalnego Południa i globalnej Północy; - ocenić [uzasadnić] poziom przestrzegania praw człowieka w Polsce.</p>	<p>- przedstawić i ocenić poziom przestrzegania i ochrony praw i wolności człowieka w wybranym państwie świata; - zaprezentować* działalność wybranej organizacji międzynarodowej</p>
---	--	--	---	---	---

		<p>ochroną praw i wolności człowieka; - podać przykłady działań podejmowanych przez Międzynarodowy Czerwony Krzyż.</p>	<p>łamane są prawa człowieka.</p>		<p>na rzecz ochrony praw i wolności człowieka.</p>
--	--	--	-----------------------------------	--	--

<p>4. Bezpieczeństwo nieletnich</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady zagrożeń wynikających z korzystania z cyberprzestrzeni; - podać przykłady pozytywnego i negatywnego wykorzystania internetu przez młodych ludzi. 	<ul style="list-style-type: none"> - określić, kogo w świetle polskiego prawa, nazywamy nieletnim; - wymienić podstawowe zasady odpowiedzialności i prawnej nieletnich; - wymienić korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z internetu - wskazać formy cyberprzemocy. 	<ul style="list-style-type: none"> - określić podstawowe zasady bezpiecznego korzystania z internetu; - przedstawić wady i zalety aktywności na forach społecznościowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, jak skutecznie można się chronić przed zagrożeniem cyberprzemocą 	<ul style="list-style-type: none"> - zaplanować [przeprowadzić/ wziąć aktywny udział] działanie na rzecz promowania wśród rówieśników zasad prawidłowego korzystania z internetu.
<p>5. Służby ochrony prawa</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić przykłady działań policji; - podać przykłady, innych niż policja, służb porządkowych w Polsce, - podać przykłady działań straży miejskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić główne zadania policji; - wymienić główne prawa przysługujące policjantom; - wymienić prawa przysługujące nieletnim w kontakcie 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić zadania poszczególnych służb mundurowych w Polsce; - wymienić główne prawa przysługujące ofiarom przestępstwa, świadkom i oskarżonym; 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnić konieczność reagowania w przypadku występowania przemocy domowej, przemocy rówieśniczej; -zinterpretować przepisy prawa 	<ul style="list-style-type: none"> - zaplanować działanie [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] propagujące konieczność [skuteczne formy] przeciwdziałania przemocy

		z policjantem;			domowej [przemocy w grupie]
--	--	----------------	--	--	--------------------------------

		<ul style="list-style-type: none"> - wymienić rodzaje służ mundurowych w Polsce. - odszukać informacje o prawach przysługujących ofiarom przestępstwa, świadkom i oskarżonym. 	<ul style="list-style-type: none"> -uzasadnić konieczność znajomości przysługujących nam praw; - wyjaśnić, gdzie należy szukać pomocy w przypadku występowania przemocy domowej 	dotyczące działania służ porządkowych.	rówieśniczej / przemocy w szkole].
Podsumowanie i test					

<p>1. Czym jest samorząd?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - określić, kto tworzy samorząd uczniowski; - podać przykłady działań samorządu uczniowskiego; - wymienić podstawowe jednostki podziału terytorialnego państwa polskiego; - określić, w której gminie, powiecie i województwie mieszka. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić rodzaje samorządów działających w Polsce; - podać przykłady samorządów zawodowych; - podać przykłady działań samorządu terytorialnego; - odszukać na mapie województwo, w którym mieszka; - rozpoznać herb miejscowości, w której mieszka; - odszukać informacje na temat osób pełniących najważniejsze 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, w jakim celu tworzone są samorządy zawodowe; - wyjaśnić, w czym przejawia się zasada decentralizacji władzy publicznej w Polsce; - wymienić organy samorządów terytorialnych w Polsce; - określić, jaki charakter ma gmina, w której mieszka; - rozpoznać herb województwa, w którym mieszka; 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnić konieczność, angażowania się w życie lokalnej społeczności; - wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa samorząd terytorialny; - wyjaśnić, czym się różni gmina wiejska, od gminy miejsko wiejskiej i miejskiej; - wymienić organy państwa, które mogą ingerować [kontrolować] działania władz samorządowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować * swoją gminę: historię, symbole, tradycje oraz miejsca i osoby, które odegrały szczególną rolę w jej dziejach; - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie na rzecz swojej społeczności lokalnej.
--------------------------------------	--	---	---	--	---

		funkcje w swojej gminie.	- podać imiona i nazwiska osób pełniących aktualnie najważniejsze funkcje w swojej gminie.		
--	--	--------------------------	--	--	--

<p>2. Gmina – podstawowa jednostka samorządu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić organy gminy, w której mieszka; - podać przykłady spraw załatwianych w urzędzie gminy; - określić, gdzie znajduje się urząd gminy, w której mieszka. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe zadania gminy; - odróżnić organy uchwałodawcze od organów wykonawczych gminy; - podać sposób wyłaniania władz gminy; - podać przykłady spraw rozstrzyganych w referendum gminnym. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe uprawnienia organów uchwałodawczych i wykonawczych gminy; - wymienić zasady przeprowadzania wyborów do władz gminy; - podać przykłady zadań własnych i zleconych gminy; - wymienić źródła finansowania gminy; - podać przykłady wpływu mieszkańców na życie gminy; - wyjaśnić pojęcie budżet obywatelski; - wyszukać informacje na 	<ul style="list-style-type: none"> - do poszczególnych rodzajów gminy dopasować odpowiadające im organy; - zinterpretować przepis prawa dotyczący organizacji referendum gminnego; - wyjaśnić, jaką rolę w budżecie gminy odgrywają środki uzyskiwane z funduszy unijnych; - uzasadnić konieczność angażowania się mieszkańców w rozwiązywanie problemów gminy i działalność organów gminy; - wyjaśnić, w jaki sposób działalność samorządu 	<ul style="list-style-type: none"> - wyszukać informacje na temat realizacji lokalnych inicjatyw mieszkańców finansowanych z budżetów obywatelskich; - przygotować kampanię wyborczą do młodzieżowej rady gminy; - uczestniczyć w pracach młodzieżowej rady gminy; - zareklamować / promować na forum szkoły ideę młodzieżowej rady gminy; - zaprezentować strukturę budżetu swojej gminy [wykres, tabela, prezentacja multimedialna].
---	---	--	--	--	---

			temat przedsięwzięć podejmowanych	gminnego przyczynia	
--	--	--	---	---------------------	--

			przez młodzieżowe rady gminy, miasta.	się do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego; - podać przykłady działania młodzieżowej rady gminy.	
--	--	--	--	--	--

<p>3. Powiat i województwo</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić organy powiatu i województwa; - podać przykłady spraw załatwianych w starostwie powiatowym i urzędzie marszałkowskim; - określić, gdzie znajdują się władze powiatu i województwa, w których mieszka. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe zadania samorządu powiatowego i wojewódzkiego; - odróżnić organy uchwałodawcze od organów wykonawczych powiatu i województwa; - podać sposób wyłaniania władz samorządowych powiatu i województwa; - podać przykłady spraw rozstrzyganych w referendum lokalnym. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe uprawnienia organów uchwałodawczych i wykonawczych powiatu i województwa; - zinterpretować przepis prawa dotyczący przeprowadzania wyborów do władz uchwałodawczych powiatu i województwa. 	<ul style="list-style-type: none"> - porównać strukturę i sposób powoływania władz samorządowych gminy, powiatu i województwa. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawić strukturę polityczną sejmiku swojego województwa; - zaprezentować * swój powiat lub województwo [historię, symbole, tradycje oraz miejsca i osoby, które odegrały szczególną rolę w jej dziejach].
<p>4. Obywatele a władza samorządowa</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady spraw załatwianych przez urząd gminy, starostwo powiatowe, urząd marszałkowski; 	<ul style="list-style-type: none"> - sporządzić wykaz spraw, które można załatwić w gminie za pomocą ePUAP; 	<ul style="list-style-type: none"> - odszukać informacje zamieszczone w Biuletynie 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, dlaczego należy przestrzegać zasad etycznego postępowania 	<ul style="list-style-type: none"> - zaplanować [przeprowadzić na forum szkoły] kampanię społeczną promującą zasady

	<p>- odszukać stronę internetową własnego urzędu gminy, starostwa powiatowego, urzędu marszałkowskiego .</p>	<p>- wymienić podstawowe zasady postępowania etycznego w pracy administracji publicznej; - wyjaśnić pojęcie korupcja; - wymienić praw przysługujące obywatelowi w urzędzie; - wypełnić wniosek o wydanie dowodu osobistego.</p>	<p>Informacji Publicznej; - wyjaśnić, jaki rodzaj informacji zamieszcza się w BIP; - rozpoznać przypadki łamania praw obywateli w urzędzie.</p>	<p>urzędników administracji; - wskazać działania, które może podjąć obywatel w przypadku łamania jego praw w urzędzie; - uzasadnić konieczność aktywności obywatelskiej dla prawidłowego funkcjonowania społeczności lokalnej; - zaprezentować strukturę organizacyjną swojego urzędu gminy.</p>	<p>etycznego postępowania urzędników administracji [przeciwdziałającą zjawisku korupcji; nepotyzmu]; - zorganizować debatę / dyskusję [wziąć aktywny udział w debacie/ dyskusji] na temat przyczyn i skutków zjawiska korupcji i [lub] nepotyzmu w życiu publicznym; - zaprojektować inicjatywę, która może być sfinansowana w ramach budżetu obywatelskiego.</p>
--	--	--	--	---	--

Podsumowanie i test					
1. Naród i ojczyzna	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady polskiego dziedzictwa narodowego; - podać przykłady więzi łączących polską wspólnotę narodową, - wymienić i rozpoznać polskie symbole narodowe; 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić główne czynniki kształtujące polską tożsamość narodową; - wyjaśnić pojęcie ojczyzna; - opisać polskie symbole narodowe; - wymienić sytuacje, w których używa się 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy wspólnotą narodową i wspólnotą etniczną; - wyjaśnić, jakie znaczenie dla współczesnego młodego człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnić, że można pogodzić różne tożsamości społeczno-kulturowe - wyjaśnić, w jaki sposób historia kształtowała polską tożsamość narodową, 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, jak i dlaczego, jak zmieniały się na przestrzeni dziejów polskie symbole narodowe, - przedstawić wybrany problem etniczny / narodowy

	<ul style="list-style-type: none"> - nazwać swoją dużą i małą ojczyznę; - rozpoznać Narodowe Święto Niepodległości i Święto Narodowe Trzeciego Maja. 	<ul style="list-style-type: none"> polskich symboli narodowych; - wymienić najważniejsze polskie święta narodowe; - przedstawić zasady prawidłowego zachowania w trakcie uroczystości państwowych, świąt narodowych, wobec symboli narodowych. 	<ul style="list-style-type: none"> ma tożsamość narodowa; - przedstawić historię polskich symboli narodowych; - wymienić różne rodzaje tożsamości społecznych. 	<ul style="list-style-type: none"> - do podanych Świąt narodowych dopasować odpowiadające im wydarzenia historyczne, - przedstawić negatywne i pozytywne aspekty funkcjonowania społeczeństw wieloetnicznych/ narodowych, - wyjaśnić, z czego mogą wynikać trudności w utrzymaniu polskiej tożsamości narodowej. 	<ul style="list-style-type: none"> współczesnego świata*, - zaprezentować wybrany element polskiego dziedzictwa narodowego*; - przedstawić czynniki utrudniające i ułatwiające prawidłową komunikację pomiędzy różnymi grupami etnicznymi / narodowymi.
--	--	---	---	---	--

<p>2. Obywatelstwo i narodowość</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe prawa i obowiązki obywatela RP; - podać przykłady cnót /wartości obywatelskich; - wymienić postaci najwybitniejszych Polaków XX i XXI wieku. 	<ul style="list-style-type: none"> - odróżnić [rozpoznać na przykładach] pojęcie narodowość od obywatelstwa; - wymienić więzi łączące obywatela i państwo; - wymienić podstawowe sposoby nabycia obywatelstwa polskiego; 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznać różne sposoby nabywania obywatelstwa polskiego; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy obywatelstwem a narodowością; - wymienić konstytucyjne prawa i obowiązki obywatela RP; 	<ul style="list-style-type: none"> - porównać różne sposoby nabywania obywatelstwa polskiego; - uzasadnić konieczność przestrzegania cnót/wartości obywatelskich we współczesnym państwie demokratycznym; - przedstawić konsekwencję 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować* wzorzec obywatela polskiego; wybór postaci uzasadnić, odwołując się do jego cnót, postaw, działań, osiągnięć.
--	--	---	--	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, na czym polega zasada krwi; - wymienić cechy dobrego obywatela. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, jaki wpływ ma państwo na kształtowanie więzi narodowych. 	<p>odrzuć wartości w Życiu publicznym.</p>	
--	--	--	--	--	--

<p>3. Czym jest patriotyzm?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady postaw patriotycznych i działań na rzecz dobra Ojczyzny; - podać przykłady postaw patriotycznych wśród współczesnej młodzieży. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić pojęcie patriotyzm; - wymienić przejawy patriotyzmu lokalnego i gospodarczego. 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnić potrzebę patriotyzmu we współczesnym świecie; - porównać postawy patriotyczne dawniej i dzisiaj. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazać zalety i wady postaw określanych jako patriotyzm gospodarczy; - wskazać zalety i wady postaw uznawanych współcześnie za przejawy patriotyzmu, np. kibicowanie na zawodach sportowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - podjąć na forum szkoły lub środowiska lokalnego działania służące propagowaniu postaw patriotycznych [zaplanować, aktywnie uczestniczyć]; - podjąć działania sprzyjające rozwojowi lokalnej społeczności [zaplanować, aktywnie uczestniczyć].
<p>4. Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady mniejszości etnicznych i narodowych we współczesnej Polsce; - wymienić podstawowe grupy 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe prawa przysługujące mniejszościom narodowym i etnicznym w Polsce, - wyjaśnić pojęcie Polonia, 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić zamieszkujące Polskę mniejszości narodowe i etniczne, oraz grupę posługującą się językiem 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy mniejszością narodową a mniejszością etniczną; - wymienić 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować * historię, kulturę, formy organizacji wybranej mniejszości narodowej lub

	cudzoziemców przebywających w Polsce.	- odczytać z mapy, gdzie znajdują się	regionalnym; - wyjaśnić, na czym polega różnica	kryteria, które decydują w Polsce o uznaniu	etnicznej w Polsce
--	---------------------------------------	---------------------------------------	--	---	--------------------

		największe skupiska mniejszości etnicznych i narodowych w Polsce; - odczytać z mapy, gdzie współcześnie znajdują się największe skupiska Polonii.	pomiędzy mniejszościami narodowymi i etnicznymi w Polsce a cudzoziemcami; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy pojęciami: imigranci i uchodźcy; wymienić podstawowe prawa przysługujące uchodźcom w Polsce; - wymienić związki łączące Polonię z Polską.	danej społeczności za mniejszość narodową lub etniczną; - wymienić główne czynniki, które zadecydowały o powstaniu Polonii; - uzasadnić konieczność szczególnej ochrony prawnej mniejszości narodowych i etnicznych.	
--	--	--	--	--	--

<p>5. Tolerancja i przejawy ksenofobii</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady / rozpoznać przejawy ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu; - rozpoznać postawy tolerancyjne i braku tolerancji. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić pojęcia: ksenofobia, rasizm, szowinizm; - wyjaśnić pojęcie tolerancja; - odróżnić postawę tolerancyjną od postawy bezkrytycznej akceptacji; - podać przykłady stereotypów. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić pojęcie stereotyp; - wymienić cechy stereotypu; - wyjaśnić, w jaki sposób można przeciwstawić się przejawom ksenofobii, w tym szowinizmowi i antysemityzmowi. - porównać postawę patriotyczną i nacjonalistyczną; - uzasadnić słuszność postawy tolerancyjnej. 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnić potrzebę przeciwstawiania się przejawom ksenofobii, w tym szowinizmowi i antysemityzmowi; - przedstawić społeczne konsekwencje stereotypizacji. 	<ul style="list-style-type: none"> - podjąć na forum szkoły lub środowiska lokalnego działania sprzyjające kształtowaniu postawy otwartości, akceptacji i tolerancji wobec odmienności etnicznych, religijnych i kulturowych.
---	---	--	---	--	--

<p>Podsumowanie i test</p>					
-----------------------------------	--	--	--	--	--

<p>1. Państwo i demokracja</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady działań władzy państwowej; - wymienić podstawowe cechy państwa; - wymienić nazwy współczesnych reżimów politycznych [demokracja, autorytaryzm, totalitaryzm]. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, co to znaczy, że państwo jest suwerenne; - wymienić podstawowe funkcje państwa; - podać przykłady realizacji zasady przedstawicielstwa; - wymienić podstawowe cechy państwa demokratycznego. 	<ul style="list-style-type: none"> - - wymienić podstawowe formy demokracji bezpośredniej; - wyjaśnić, czym się różni demokracja bezpośrednia od pośredniej; - wymienić korzyści, jakie daje obywatelom ustrój demokratyczny; - wymienić podstawowe cechy autorytaryzmu i totalitaryzmu; - dopasować działania władzy państwowej do poszczególnych funkcji państwa; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy monarchią a 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazać wady i zalety demokracji bezpośredniej i pośredniej; - wskazać na mapie Europy monarchie i republiki; - podać przykłady współczesnych państwa autorytarnych; - podać przykłady współczesnych i historycznych państw totalitarnych. 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować* sytuację człowieka w państwie totalitarnym - porównać pozycję obywatela w państwie demokratycznym oraz państwie autorytarnym i totalitarnym.
---------------------------------------	---	---	---	---	--

			republiką.		
2. Polska państwem demokratycznym	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić główne rodzaje władzy państwowej; - wymienić organy władzy ustawodawczej, 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe zasady ustroju Polski; - wyjaśnić, na czym polega zasady: konstytucjonalizmu, 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić rozdziały Konstytucji RP; - wyjaśnić, czym zajmuje się Trybunał Konstytucyjny; - wyjaśnić, czym jest preambuła; 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, jakich spraw może dotyczyć referendum ogólnokrajowe; - dokonać interpretacji przepisu Konstytucji RP 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, dlaczego zasady konstytucjonalizmu, przedstawicielstwa, trójpodziału władzy, pluralizmu politycznego,

	<p>wykonawczej i sędowniczej w Polsce; - podać nazwę ustawy zasadniczej.</p>	<p>przedstawicielstwa i trójpodziału władzy; - wymienić źródła powszechnie obowiązującego prawa w Polsce; - wymienić szczególne cechy konstytucji.</p>	<p>- wyjaśnić, na czym polegają zasady: pluralizmu politycznego, republikańskiej formy rządu, państwa prawa; - wymienić wartości, do których odwołuje się preambuła Konstytucji; - odszukać w Konstytucji RP przepisy dotyczące wskazanych kwestii; - wyjaśnić, czego dotyczyły referenda ogólnokrajowe przeprowadzone po 1989 roku.</p>	<p>dotyczącego referendum ogólnokrajowego; - przedstawić główne zasady nowelizacji Konstytucji RP.</p>	<p>państwa prawa są fundamentem ustroju demokratycznego; - wskazać wady i zalety republikańskiej formy rządów; - przedstawić historię polskiego konstytucjonalizmu.</p>
--	--	--	--	--	---

<p>3. Sejm i Senat RP</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić organy władzy ustawodawczej; - wymienić główną funkcję Sejmu i Senatu; - określić, z kogo składa się Sejm i Senat; - podać zasadę zgodnie, z którą formowany jest Sejm i Senat; 	<ul style="list-style-type: none"> - określić, z ilu posłów składa się Sejm, a z ilu Senat; - wymienić najważniejsze kompetencje Sejmu i Senatu; - wyjaśnić, na czym polega zasada przedstawicielstwa; - wyjaśnić, w jaki sposób podejmowane są 	<ul style="list-style-type: none"> - określić, z kogo składa się Zgromadzenie Narodowe; - podać przykład sytuacji, w której Sejm i Senat obradują jako Zgromadzenie Narodowe; - wyjaśnić zasady, według, których 	<ul style="list-style-type: none"> - porównać zasady wyborów do Sejmu i Senatu; - porównać rolę Sejmu i Senatu w procesie ustawodawczym; - wyjaśnić, jaką rolę w procesie ustawodawczym posiada Prezydent RP; 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować * wybraną polską partię polityczną [struktura organizacyjna, program, działalność, wartości].
----------------------------------	---	---	---	--	---

	<p>- podać przykład partii politycznej działającej w Polsce.</p>	<p>decyzje w Sejmie i Senacie; - wymieć zasady, według, których odbywają się wybory do Sejmu i Senatu; - wymienić partie polityczne, których przedstawiciele zasiadają w Sejmie bieżącej kadencji.</p>	<p>odbywają się wybory do Sejmu i Senatu; - wyjaśnić pojęcie immunitet; - wymienić główne etapy procesu ustawodawczego; - wyjaśnić, co jest głównym celem działalności partii politycznej.</p>	<p>- wyjaśnić pojęcia: mandat, komisje sejmowe, Prezydium Sejmu, Konwent Seniorów, - wyjaśnić, jakie znaczenie w państwie demokratycznym ma aktywność wyborcza obywateli; - wskazać skutki, jakie niesie dla państwa i społeczeństwa niska frekwencja wyborcza.</p>	
--	--	--	--	---	--

<p>4. Prezydent i Rada Ministrów</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić organy władzy wykonawczej w Polsce; - podać imię i nazwisko urzędującej głowy państwa oraz Prezesa Rady Ministrów; - określić sposób powoływania Prezydenta RP; - podać przykład uprawnień Prezydenta RP. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawić główne zasady wyboru Prezydenta RP; - wymienić podstawowe kompetencje Prezydenta RP; - wymienić podstawowe kompetencje Rady Ministrów. 	<ul style="list-style-type: none"> - uporządkować kompetencje Prezydenta RP [polityka wewnętrzna, polityka zagraniczna]; - omówić główne zasady procedury tworzenia rządu; - przedstawić podstawowe fakty dotyczące Życiorysu politycznego urzędującej głowy 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, na czym polega kontrola polityczna Sejmu nad Radą Ministrów; - wyjaśnić na czym polega zasada kontrasygnaty; - przedstawić główne zadania wskazanych ministerstw; - wymienić Prezydentów RP po 1989 r. 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować * zadania i zakres działań wybranego ministerstwa; - na podstawie zgromadzonych informacji, wyjaśnić, w jaki sposób działania wskazanych ministerstw wpływają na życie przeciętnej polskiej rodziny.
---	---	--	---	---	---

			<p>państwa oraz Prezesa Rady Ministrów.</p>		
--	--	--	---	--	--

<p>5. Sądy i trybunały</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady spraw, z którymi człowiek może zwrócić się do sądu; - wymienić rodzaje sądów w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić główne zasady postępowania sądowego; - wymienić nazwy trybunałów działających w Polsce; - określić główne zadanie Trybunału Konstytucyjnego; - wyjaśnić, czym zajmują się sądy administracyjne. 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznać główne zasady postępowania sądowego, - wyjaśnić, na czym polega zasada niezależności sądów; - wyjaśnić, na czym polega zasada niezawisłości sędziów; - wyjaśnić, jaką rolę pełnią sędziowie w procesie sądowym; - wymienić strony postępowania sądowego [postępowanie karne i cywilne]. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić zasady gwarantujące niezawisłość sędziów, - wyjaśnić, znaczenie zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego; - wyjaśnić, w jaki sposób realizowana jest zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego, - wyjaśnić rolę Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu dla ochrony zasady państwa prawa. 	<ul style="list-style-type: none"> - omówić strukturę i hierarchię sądów w Polsce; - zaprezentować strukturę organizacyjną sądu rejonowego; - zająć stanowisko w sprawie roli ławników w procesie sądowym [zbudować argumenty i kontrargumenty].
-----------------------------------	---	---	---	--	---

6. Organizacje pozarządowe	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady organizacji pozarządowych; - podać przykłady działań wolontariuszy. 	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady realizacji prawa do swobodnego zrzeszania się; - odszukać przykłady stowarzyszeń i fundacji działających 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić pojęcia: fundacja i stowarzyszenie; - wyjaśnić, jak rolę pełnią związki zawodowe; - uzasadnić konieczność angażowania się 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa zasada swobodnego zrzeszania się; - wyjaśnić różnicę pomiędzy fundacją a stowarzyszeniem; 	<ul style="list-style-type: none"> - aktywnie uczestniczyć w działaniach na rzecz wspierania innych ludzi, rozwoju środowiska lokalnego [aktywność w organizacjach
-----------------------------------	--	---	--	--	---

		<p>w swoim środowisku lokalnym;</p> <ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady działań podejmowanych przez związki zawodowe; - wymienić cechy wolontariatu. 	<p>w działania organizacji pozarządowych;</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawić korzyści wynikające z pracy w wolontariacie; - wymienić główne organizacje młodzieżowe działające w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, czym jest organizacja pożytku publicznego i w jaki sposób można wspomóc jej działalność. 	<p>pozarządowych, praca w wolontariacie];</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować* wybraną organizację pozarządową [misja, wartości, cele, formy działania, struktura organizacyjna, znaczenie dla środowiska]; - przedstawić historię NSZZ "Solidarność"; - zaplanować działalność i strukturę organizacyjną dowolnego stowarzyszenia.
--	--	---	--	--	---

<p>7. Media i opinia publiczna</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady środków masowego przekazu; - podać przykłady pracy dziennikarzy; - odszukać w środkach masowego przekazu przykłady reklam. 	<ul style="list-style-type: none"> - podać główne cechy środków masowego przekazu; - podać główne cechy opinii publicznej; - wymienić główne funkcje mediów; - podać przykłady mediów społecznościowych; - odczytać, zilustrowane 	<ul style="list-style-type: none"> - odczytać cel wskazanej kampanii społecznej; - wskazać pozytywne i negatywne aspekty funkcjonowania mediów społecznościowych; - wymienić główne zasady etyki dziennikarskiej; 	<ul style="list-style-type: none"> - dostrzec środki perswazji / manipulacji zastosowane we wskazanej reklamie; - wyjaśnić, jaką rolę pełni opinia publiczna [sondaże opinii publicznej] w państwie demokratycznym; - uzasadnić konieczność 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, w jaki sposób należy strzec się przed manipulacją stosowaną w reklamach; - dokonać krytycznej analizy wybranej reklamy; - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] kampanię
---	--	--	---	--	--

		<p>w prostej formie, wyniki wskazanego sondażu opinii publicznej;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienić główne funkcje reklamy. 	<ul style="list-style-type: none"> - odszukać w tekście publicystycznym fakty i opinie; - wymienić podstawowe sposoby perswazji / manipulacji stosowane w mediach. 	<p>przestrzegania zasad etyki dziennikarskiej; - odszukać przykłady łamania etyki dziennikarskiej;</p> <ul style="list-style-type: none"> - uzasadnić konieczność oddzielania faktów od opinii. 	<p>reklamową [kampanię społeczną].</p>
--	--	--	--	--	--

Podsumowanie i test					
<p>1. Organizacje międzynarodowe</p>	<p>- rozwinąć skrót ONZ; - rozwinąć skrót NATO; - podać przykłady działań podejmowanych przez ONZ; - podać przykłady działań podejmowanych przez NATO.</p>	<p>- wymienić, główne cele i zadania ONZ; - wymienić główne cele i zadania NATO; - rozpoznać przejawy realizacji przez państwo polityki zagranicznej; - wymienić główne organy ONZ.</p>	<p>- wyjaśnić, jaką rolę pełnią ambasadorzy i konsulowie; - wyjaśnić, jakie są główne cele polityki zagranicznej państwa; - określić, kiedy powstało ONZ i kiedy powstało NATO; - wyjaśnić, czym zajmuje się Rada Bezpieczeństwa ONZ; - wyjaśnić pojęcie <i>misja pokojowa</i> ONZ, - wymienić przykłady aktywności Polski w ONZ i NATO.</p>	<p>- wyjaśnić, czym różni się ONZ od innych organizacji międzynarodowych; - wyjaśnić, jaka rolę odgrywa NATO w polityce obronnej państwa polskiego; - wymienić nazwy, innych niż ONZ i NATO, organizacji międzynarodowych, do których należy Polska.</p>	<p>- zaprezentować * wybraną misję pokojową ONZ, w której brały udział/biorą wojska polskie [cele, zadania, historia misji, charakterystyka konfliktu, udział wojsk polskich, geografia polityczna], - wskazać na mapie państwa członkowskie NATO.</p>
<p>2. Unia Europejska</p>	<p>- wymienić rok, w którym Polska przystąpiła do Unii Europejskiej;</p>	<p>- określić, kiedy i gdzie podpisano traktat o powstaniu Unii Europejskiej;</p>	<p>- wymienić główne etapy integracji europejskiej;</p>	<p>- podać podstawowe kompetencje głównych organów Unii Europejskiej,</p>	<p>- zaprezentować* wybrane problemy [osiągnięcia] Unii</p>

					Europejskiej;
--	--	--	--	--	---------------

	<p>- wymienić państwa sąsiadujące z Polską, które należą do Unii Europejskiej.</p>	<p>- wymienić imiona i nazwiska Ojców założycieli zjednoczonej Europy; - wymienić główne przyczyny integracji europejskiej, - wymienić główne zasady funkcjonowania Unii Europejskiej;</p>	<p>- wskazać na mapie państwa członkowskie Unii Europejskiej; - odszukać informacje o życiorysie politycznym Ojców założycieli zjednoczonej Europy; - wyjaśnić główne zasady funkcjonowania Unii Europejskiej; - podać nazwy głównych organów Unii Europejskiej; - wymienić imiona i nazwiska Polaków pełniących ważne funkcje w instytucjach /organach Unii</p>	<p>- przedstawić wady i zalety procesu integracji europejskiej, - zaprezentować sylwetki polityczne Polaków pełniących ważne funkcje w instytucjach /organach Unii Europejskiej.</p>	<p>- zaprezentować * wybrane państwa członkowskie Unii Europejskiej [historia, kultura, demografia, ekonomia, itp.] - zaplanować / zorganizować / aktywnie uczestniczyć] <i>Dzień Europy</i> w szkole.</p>
--	--	--	--	--	--

			Europejskiej.		
3. Polska w Unii Europejskiej	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady praw/korzyści, które nabyli obywatele polscy po wejściu Polski do Unii Europejskiej, - podać rok, w którym Polska przystąpiła do Unii Europejskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, w jaki sposób nabywa się obywatelstwo Unii Europejskiej, - wymienić prawa wynikające z obywatelstwa Unii Europejskiej, 	<ul style="list-style-type: none"> - podać informacje dotyczące głównych etapów integracji Polski z Unią Europejską [referendum ratyfikacyjne]; 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenić proces integracji Polski z Unią Europejską - przedstawić korzyści i zagrożenia; - wyjaśnić, na jakich zasadach funkcjonuje Strefa Schengen; 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować* inwestycje gminne, finansowane ze środków unijnych; - zaprezentować* wybraną inicjatywę unijną dotyczącą młodzieży.

		<ul style="list-style-type: none"> - wymienić nazwy funduszy unijnych, z których korzysta Polska. 	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady wykorzystania funduszy unijnych; - wyjaśnić, na czym polega Europejski Rynek Wewnętrzny. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawić korzyści wynikające z przynależności Polski do Strefy Schengen. 	
--	--	--	---	---	--

<p>4. Problemy współczesnego Świata</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić przykłady ilustrujące proces globalizacji; - podać przykłady pomocy humanitarnej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazać, na podstawie mapy, państwa globalnej Północy i globalnego Południa; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy państwami globalnej Północy i globalnego Południa; - podać przykłady globalizacji ekonomicznej i kulturowej współczesnego świata. 	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady ilustrujące dysproporcję rozwojową pomiędzy państwami globalnego Południa i globalnej Północy; - podać przykłady zależności pomiędzy państwami globalnej Północy i globalnego Południa; - uzasadnić konieczność udzielania pomocy humanitarnej. 	<ul style="list-style-type: none"> - podać przyczyny dysproporcji rozwojowych współczesnego Świata; - wymienić korzyści i zagrożenia wynikające z procesu globalizacji; - wyjaśnić, dlaczego pomoc dla państw biednego Południa jest często nieskuteczna; - wyjaśnić pojęcia Grupa G7. 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować* działania wybranej organizacji pozarządowej zajmującej się udzielaniem pomocy humanitarnej; - zorganizować debatę / dyskusję [wziąć aktywny udział w debacie / dyskusji] dotyczącą sposobów udzielania efektywnej pomocy społecznościom globalnego Południa; - zaprezentować* problemy wybranego państwa globalnego Południa.
--	---	--	---	--	--

<p>5. Konflikty zbrojne na świecie</p>	<p>- podać przykłady działań terrorystycznych; - podać przykłady konfliktów międzynarodowych.</p>	<p>- podać przykłady organizacji międzynarodowych zajmujących się rozwiązywaniem konfliktów i walką z terroryzmem;</p>	<p>- na wybranych przykładach przedstawić przyczyny współczesnych konfliktów międzynarodowych ;</p>	<p>- przedstawić różne rodzaje terroryzmu; - wyjaśnić, dlaczego walka z terroryzmem jest trudna i często nieskuteczna.</p>	<p>- zaprezentować * wybrany konflikt międzynarodowy [lokalizacja konfliktu na mapie, strony konfliktu, przyczyny i formy konfliktu,</p>
---	---	--	---	--	--

		<p>- wymieniść skutki długotrwałych konfliktów międzynarodowych .</p>	<p>- wymieniść skutki rozwoju terroryzmu we współczesnym świecie; - wymieniść cechy ludobójstwa.</p>		<p>sposoby rozwiązania sporu].</p>
<p>Podsumowanie i test</p>					